herpy

ORMAR

Western Ratsnake

Pantherophis obsoletus

Pantherophis obsoletus är en stor, smal och vig orm från centrala USA. I norr är vuxna djur blanka och svarta med vit haka och strupe, längre söderut ofta bruna, grå eller gulaktiga med mörka fläckar. Den blir 110-180 cm, klättrar och simmar bra och är mer defensiv än *Pantherophis guttatus*. Den kräver ett stort terrarium, men är i övrigt härdig och äter villigt.

Familj: Colubridae Tidigare namn: *Elaphe obsoleta; Pantherophis obsoletus lindheimeri*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**110-180 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**10-20 år**
Aktiv	**På dagen, i skymningen och på natten**
Levnadssätt	**Trädlevande och marklevande**
Biotop	**Savann och tempererad skog och äng**
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**180 × 90 × 90 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**22-25 °C**
Värmeplats	**29-32 °C**
Temperatur, natt	**18-22 °C**
Luftfuktighet	**50-70 %**
Vatten	**Vattenskål**
UVB	**Rekommenderas** Fergusonzon 2
Vintervila	**10-15 °C** 8-12 veckor
Föda	**Ryggradsdjur**
Hålls	**Ensamma**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Könsmogen	**36-84 mån.**
Kullstorlek	**12-20 ägg**
Inkubation	**65-70 dagar** vid 27-28 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Ej listad**
EU-bilaga	**Ej listad**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Pantherophis obsoletus är en stor, smal och muskulös, ogiftig orm med runt huvud och runda pupiller. Färgen varierar med utbredningen. Många vuxna djur är blanka och svarta på ovansidan, ofta med bruna, orange eller gula stänk, och har vita läppar, haka och strupe och en ljus buk med mörka rutor. Spår av ungarnas mönster kan ses mellan fjällen, särskilt efter en stor måltid. Nykläckta ungar är gråbruna med bruna fläckar och mörknar när de växer. Sydvästliga djur från Texas, Oklahoma, Arkansas och Louisiana behåller ofta fläckarna och är bruna, grå eller gulaktiga, vissa med orange eller röda toner. Arten är en av de längsta ormarna i Nordamerika.

Vuxna djur är normalt 110-180 cm långa inklusive svans, och enstaka når omkring 260 cm. Hanarna blir något större än honorna. Nykläckta ungar är 28-41 cm och väger omkring 12-14 g. Enstaka morfer har avlats fram, till exempel leucistiska, albino och fjällösa, men de är betydligt ovanligare än hos *P. guttatus*.

Släktnamnet kommer från grekiskan och betyder pantherorm. Artnamnet är latin för sliten eller vanlig. Arten hette tidigare *Elaphe obsoleta* och kallas fortfarande det i äldre litteratur. Avgränsningen har ändrats: efter DNA-undersökningar räknas de östra och centrala bestånden i dag som egna arter, *Pantherophis alleghaniensis* och *Pantherophis spiloides*, men det finns blandade bestånd längs möteszonen, och de tre liknar varandra. Underarter erkänns inte av alla; formen *lindheimeri* från Texas och grannstaterna förs i hobbyn ofta som egen underart. Djur i handeln säljs därför under många namn, så fråga vilken avgränsning säljaren använder. Skötseln är densamma för dem alla.

Djuren är aktiva, nyfikna och starka. Uppfödda djur är som regel lugnare än vildfångade, men arten är mer defensiv än *P. guttatus*. Den passar därför bäst för hållare som redan har haft ormar.

Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

Utbredning och livsmiljö

Pantherophis obsoletus lever i centrala USA väster om Mississippi. Området sträcker sig från yttersta sydöstra Minnesota, sydöstra Iowa och sydöstra Nebraska över Kansas, Missouri och Oklahoma till Arkansas, Louisiana och Texas, där arten förekommer längs Mexikanska golfens kust till södra Texas och västerut till Edwards-platån. Österut ersätts arten av *P. alleghaniensis* och *P. spiloides*.

> **Naturlig utbredning:** USA.

LIVSMILJÖ

Pantherophis obsoletus lever i många slags livsmiljöer: löv- och blandskog, snår, ängar, prärie och odlad mark, steniga sluttningar, sumpmarker och skogsbryn. Den föredrar skog, särskilt med ekar. Den förekommer också i och omkring övergivna byggnader, lador och gamla oljeanläggningar, där det finns gömställen och gnagare.

Arten är dagaktiv, särskilt under de svala vårmånaderna, men i Texas övergår den till nattlig aktivitet på sommaren. Den klättrar utmärkt, jagar fåglar och ägg i trädhål och är en bra simmare. Den dödar bytet genom att kväva det och äter främst möss, näbbmöss, råttor och andra små däggdjur, men också fåglar, fågelägg, ödlor, grodor och andra ormar. I den norra delen av utbredningsområdet går den i vinterdvala, ofta i gemensamma gryt, medan djur i Texas inte går i någon egentlig vinterdvala.

Skötsel

TERRARIET

Ett vuxet djur av *Pantherophis obsoletus* behöver ett terrarium på minst 180 × 90 × 90 cm (längd × bredd × höjd). Arten är aktiv och klättrar, så höjden och klättermöjligheterna är viktiga. Större är alltid bättre. Arten ska hållas enskilt.

Ungar kan under de första månaderna bo i ett litet terrarium eller en ventilerad låda, men ska snabbt flytta över till något större. Inred med minst två gömslen, ett i den varma och ett i den svala änden, plus ett fuktigt gömställe för hudömsning. Lägg in kraftiga grenar och kork så att ormen kan klättra. Som bottensubstrat används aspspån, cypress eller en blandning av matjord och kokosfiber, så att den kan gräva. Papper är billigt och rent, men ska bytas helt varje gång djuret har smutsat ner. Undvik tall och ceder, vars oljor kan skada ormen. Ta bort avföring genast.

Terrariet ska ha ett lock som går att låsa. Arten är en skicklig rymmare, och även små springor kan vara för stora. Använd klämmor eller lås och nät- eller glaslock.

TEMPERATUR

Det ska finnas en tydlig gradient så att ormen själv kan välja. Solplatsen under värmekällan ska vara 29-32 °C och den svala änden 22-25 °C. På natten får temperaturen sjunka till 18-22 °C, och värmen stängs av. Använd flera halogenspotar över nätlocket så att hela den hoprullade ormen värms upp, och ordna en solplats där den kan sträcka ut sig. Under ett gömställe kan man komplettera med en värmematta, men den ska alltid ha termostat. Mät med digitala termometrar med givare: en på solplatsen och en i den svala änden. Håll värmekällan utom ormens räckhåll så att den inte kan bränna sig.

Arten tål en sval vinter. Djur som ska användas i avel hålls 8-12 veckor vid 10-15 °C och i mörker eller svagt ljus; siffrorna är lånade från *Pantherophis guttatus*. Djur utan avel kan hållas året runt med 12 timmars ljus; i ett rum med fönster kan utfodringen upphöra under vintermånaderna.

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luftfuktigheten ska ligga på 50-70 %, lägst på dagen och högst på natten. Spraya vid behov och lägg fuktig sphagnum i gömstället i den svala änden. Extra fukt är särskilt viktig under hudömsningen, som syns på mattare fjäll, blåaktiga ögon och att djuret gömmer sig. Ge då ett fuktigt gömställe fyllt med fuktig sphagnum eller pappersservetter. Ständigt vått substrat och stillastående luft ger mögel, så ventilationen ska vara god.

En stor, tung vattenskål med friskt vatten ska alltid stå framme. Byt vattnet dagligen och skrubba skålen när den är smutsig. Ormen kan lägga sig i skålen, så den ska inte kunna välta.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Pantherophis obsoletus är aktiv både dag och natt och behöver en tydlig dygnsrytm med kraftigt dagsljus. Ljuset är tänt omkring 12 timmar per dygn, styrt av en timer. Arten kan leva utan UVB, men UVB rekommenderas, eftersom det gynnar både trivsel och hälsa. Den hör till Ferguson-zon 2. Använd ett T5 HO-rör på 5-6 % över den varma änden och sikta på ett UV-index på 2-3 på solplatsen. Med rör över ett nät är avståndet från röret till ormens rygg på solplatsen ca 25-30 cm, utan nät ca 30-35 cm. Se till att det finns skugga och gömställen i resten av terrariet. Byt röret var 12:e månad, eftersom UV-utbytet minskar även om röret fortfarande lyser.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Pantherophis obsoletus äter hela, frysta och upptinade gnagare. Ungar får möss, och med tiden går de över till råttor. Vaktelägg, vaktelkycklingar och små kycklingar kan ge omväxling. Levande byten avråds från, eftersom gnagaren kan skada ormen. Bytet ska vara lika brett som eller något bredare än ormens bredaste del, dock högst 1,5 gånger så brett. Tina bytet långsamt i kylskåp, värm det till omkring 38 °C och för det fram med en pincett så att ormen inte förväxlar hand och föda.

Arten förbrukar mycket energi och äter gärna ofta. Ungar utfodras var 5:e-7:e dag och vuxna djur var 7:e-14:e dag. Väg djuret varje månad och anpassa intervallet och bytets storlek så att vikten håller sig jämn. Uppfödda foderdjur kan sakna D-vitamin, så pudra då och då bytet lätt med ett kalk- och vitamintillskott, särskilt utan UVB.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Pantherophis obsoletus är mer försvarsberedd än de flesta ormar. Den gapar, skakar med svansen mot underlaget så att det prasslar och kan hugga utan att tveka. Vissa djur avger dessutom en illaluktande vätska. Bitten är små och ofarliga, men oväntade. Ungar är mest nervösa. Uppfödda djur blir som regel lugna vid regelbunden hantering.

Låt ett nytt djur vänja sig i två veckor och äta regelbundet innan det hanteras. Ta tag underifrån och bakifrån och stötta kroppen. Undvik att klämma eller gripa ovanifrån, för ett klämt djur hugger och kan skadas, eftersom ryggkotorna är sköra. Om djuret rör sig ut ur händerna kan det styras från sidan i stället för att gripas. Vänta minst 48 timmar efter en måltid och hantera inte djuret under hudömsning. Håll djuren åtskilda.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Könet syns inte utanpå hos ungar och bestäms med en sond, som en erfaren person eller veterinär bör använda. Hanarna är något större än honorna. I naturen beror könsmognaden mer på storlek än på ålder och inträffar efter 3-7 år, när hanen når omkring 105 cm och honan omkring 95 cm (mätt från nos till kloak). I fångenskap är åldern inte dokumenterad; honan ska vara vuxen och i god kondition innan hon sätts i avel.

PARNING

I naturen parar sig arten från april till juni. Hanarna slåss om honorna, och hanen söker upp honan via doft och beröring. Avel följer normalt efter en sval vintervila på 8-12 veckor vid 10-15 °C, varefter djuren värms upp och utfodras väl. Flera hanar får inte sättas ihop, eftersom de slåss om honan.

Läs mer: Vintervila och årstider

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan lägger ägg omkring fem veckor efter parningen. Kullen är normalt 12-20 ägg, men kan i naturen variera från 4 till 44. Äggen är vita, läderartade och avlånga, 36-60 mm långa. Hur många kullar en hona kan lägga per år i fångenskap är inte dokumenterat. Ge honan en äggläggningslåda med fuktig sphagnum eller vermikulit och utfodra henne rikligt efteråt.

INKUBATION

Äggen flyttas till en låda med fuktig vermikulit eller perlit utan att vändas och placeras i en inkubator vid 27-28 °C. Äggen kläcks efter 65-70 dagar. Ungarna skär sig ut med en äggtand.

Läs mer: Inkubation av ägg

UPPFÖDNING AV UNGAR

Nykläckta ungar är 28-41 cm och väger 12-14 g. De ömsar skinn inom den första veckan, innan de äter. Håll dem enskilt i små, säkra terrarier med gömställen och vatten. Erbjud en liten, nyfödd mus var 5:e-7:e dag. Ungarna växer snabbt och når över 100 cm på några år, men får inte hållas tillsammans, eftersom arten kan äta mindre artfränder.

Hälsa och vanliga misstag

Pantherophis obsoletus är härdig, och de flesta problem beror på fel värme, fukt eller hantering. De typiska felen är:

- Uppkastning, om ormen hanteras för nära inpå en måltid eller blir kall. Ge ro i minst 48 timmar efter utfodring.
- Dålig hudömsning med skinnrester på ögon och svansspets när luften är för torr. Ge ett fuktigt gömställe och en vattenskål.
- Kvalster, som syns som små svarta prickar i vattenskålen och på ormen. De kräver behandling och en grundlig rengöring av terrariet.
- Luftvägsinfektioner med väsande andning, slem från näsa och mun eller öppen mun. De beror ofta på för låg temperatur eller dålig hygien.
- Skador från värmekällor som inte är säkrade, eller från levande byten.
- Parasiter hos vildfångade djur: använd uppfödda djur och sätt nya djur i karantän.

Ett friskt djur har klara ögon, slät hud och ett fast grepp. Kontakta en veterinär med erfarenhet av kräldjur om ormen inte vill äta på flera veckor, tappar vikt eller har problem med andningen eller huden.

Läs mer: Karantän och hygien

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.